

KÖZLEKEDÉSBIZTONSÁGI
SZERVEZET

TRANSPORTATION SAFETY
BUREAU

ZÁRÓJELENTÉS

**2007-203-4
SÚLYOS REPÜLŐESEMÉNY**

**Dunaújváros repülőtér,
2007. május 19.**

**Moyes Litespeed S 5 függővitorlázó,
07-117**

A szakmai vizsgálat célja a légiközlekedési baleset és a repülőesemény okának, körülményeinek feltárása és a hasonló esetek megelőzése érdekében szükséges szakmai intézkedések kezdeményezése, valamint javaslatok megtétele. A szakmai vizsgálatnak semmilyen formában nem célja a vétkesség vagy a felelősség vizsgálata és megállapítása.

Jelen vizsgálatot

- a légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvényben,
- a nemzetközi polgári repülésről Chicagóban, az 1944. évi december hó 7. napján aláírt Egyezmény függelékének kihirdetéséről szóló 2007. évi XLVI. Törvényben, valamint a 20/1997. (X. 21.) KHVM rendelet mellékletében megjelölt 13. Annexben,
- a légi-, a vasúti és a víziközlekedési balesetek és egyéb közlekedési események szakmai vizsgálatáról szóló 2005. évi CLXXXIV. törvényben (a továbbiakban: Kbvt.),
- a légiközlekedési balesetek, a repülőesemények és a légiközlekedési rendellenességek szakmai vizsgálatának szabályairól szóló 123/2005. (XII. 29.) GKM rendeletben foglaltak alapján,
- illetve a Kbvt. eltérő rendelkezéseinek hiányában a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával folytatta le a Közlekedésbiztonsági Szervezet.

A Kbvt. és a 123/2005. (XII. 29) GKM rendelet együttesen a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálják:

- a) a Tanács 94/56/EK irányelve (1994. november 21.) a polgári légiközlekedési balesetek és repülőesemények vizsgálatának alapvető elveiről,
- b) az Európai Parlament és a Tanács 2003/42/EK irányelve (2003. június 13.) a polgári repülésben előforduló események jelentéséről.

A Közlekedésbiztonsági Szervezet illetékessége a 278/2006. (XII. 23.) Korm. rendeleten alapul.

Fenti szabályok szerint

- A Közlekedésbiztonsági Szervezetnek a légiközlekedési balesetet és a súlyos repülőeseményt ki kell vizsgálnia.
- A Közlekedésbiztonsági Szervezet mérlegelési jogkörében eljárva kivizsgálhatja azokat a repülőeseményeket, illetve légiközlekedési rendellenességeket, amelyek megítélése szerint más körülmények között közlekedési balesethez vezethettek volna.
- A szakmai vizsgálat független a közlekedési baleset, illetve az egyéb közlekedési esemény kapcsán indult más közigazgatási hatósági, szabálysértési, illetve büntetőeljárástól.
- A szakmai vizsgálat során a hivatkozott jogszabályokon túlmenően az ICAO Doc 6920 Légijármű balesetek Kivizsgálási Kézikönyvben foglaltakat kell alkalmazni.
- Jelen Zárójelentés kötelező erővel nem bír, ellene jogorvoslati eljárás nem kezdeményezhető.

A Vizsgálóbizottság tagjaival szemben összeférhetetlenség nem merült fel. A szakmai vizsgálatban résztvevő személyek az adott ügyben indított más eljárásban szakértőként nem járhatnak el.

A Vb köteles megőrizni és más hatóság számára nem köteles hozzáférhetővé tenni a szakmai vizsgálat során tudomására jutott adatot, amely tekintetében az adat birtokosa az adatközlést jogszabály alapján megtagadhatta volna.

Jelen Zárójelentés

alapjául a Vb által készített, a KBSZ főigazgatója által elfogadott és az észrevételek megtétele céljából – rendeletben meghatározott – érintettek számára megküldött Zárójelentés-tervezet szolgált.

A Zárójelentés-tervezet megküldésével egyidejűleg a KBSZ főigazgatója értesítette az érintetteket a záró megbeszélés időpontjáról, és arra meghívta az érintett személyeket, szervezeteket.

A 2008. május 05-én megtartott záró megbeszélésen a meghívottak nem képviseltették magukat.

MEGHATÁROZÁSOK ÉS RÖVIDÍTÉSEK

GKM	Gazdasági és Közlekedési Minisztérium
ICAO	International Civil Aviation Organization Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet
Dolly	Startkocsi a függővitorlázó légvontatásos felszállás megkönnyítéséhez
Függővitorlázó	Súlyáthelyezéssel kormányzott légi jármű.
HFFA	Hungarian Free Fliers' Association (Szabad Repülők Szövetsége)
karabiner	A függővitorlázó felfüggesztő rendszer eleme, melynek révén a pilóta magát (hevederzetét) a szárnyhoz rögzíti.
KBSZ	Közlekedésbiztonsági Szervezet
Kbvt.	A légi-, vasúti és a víziközlekedési balesetek és egyéb közlekedési események szakmai vizsgálatáról szóló 2005. évi CLXXXIV. törvény
KHVM	Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium
PLH	Polgári Légiközlekedési Hatóság (2005. december 31-ig)
NKH PLI	2007. január 01-jétől: Nemzeti Közlekedési Hatóság Polgári Légiközlekedési Igazgatósága (2007. június 30-ig)
NKH LI	Nemzeti Közlekedési Hatóság Légiközlekedési Igazgatósága
P III	„Pilóta III” függővitorlázó jogosítás. Jogosít: oktatói képzés megkezdésére.
REBISZ	Repülésbiztonsági Szervezet
trapéz	A súlyáthelyezéssel kormányozást végző cső keretszerkezet
Vb	Vizsgálóbizottság

AZ ESET ÖSSZEFOGLALÁSA

Eset kategóriája		súlyos repülőesemény
Légijármű	gyártója	Moyes Delta Gliders, Ausztrália
	típusa	Moyes Litespeed S 5
	azonosító jele	07-117
	gyári száma	110 GLSS 5255M2
	tulajdonosa	magánszemély
	üzembentartója	HFFA
Eset	napja és időpontja	2007. május 19., 11:20
	helye	Dunaújváros repülőtér
Eset kapcsán	elhunytak száma	0
	súlyos sérültek száma	0
Légijármű rongálódásának mértéke		kismértékű
Azonosító állam		Magyar Köztársaság
Azonosító hatóság		PLH
Gyártást felügyelő hatóság		Ausztrál Légiközlekedési Hatóság
Eset helyszíne alapján illetékes kivizsgáló szervezet		KBSZ

Bejelentés, értesítések

A KBSZ ügyeletére az esetet 2007. május 19-én 14 óra 23 perckor a HFFA REBISZ főmunkatársa jelentette be.

A KBSZ ügyeletese

- 2007. május 19-én 14 óra 29 perckor jelentette a KBSZ ügyelet vezetőjének, majd
- 2007. május 19-én 14 óra 35 perckor tájékoztatta a NKH PLI ügyeletését.

Vizsgálóbizottság

A KBSZ főigazgatója a súlyos repülőesemény vizsgálatára 2007. május 19-én az alábbi Vizsgálóbizottságot (továbbiakban Vb) jelölte ki:

vezetője	dr. Ordódy Márton	KBSZ balesetvizsgáló
tagja	Ferenci Miklós	HFFA balesetvizsgáló

Az eseményvizsgálat áttekintése

A helyszíni vizsgálatot a Vb vezetőjének megbízásából a helyszínen tartózkodó HFFA balesetvizsgáló végezte el. Jelen zárójelentés-tervezet érdekében a HFFA balesetvizsgálónak az eset kapcsán készített feljegyzései, valamint a balesetet szenvedett pilóta nyilatkozata alapján készült.

Az eset rövid áttekintése

Dollyról végzett légivontatásos felszálláskor a vontatott légijármű az elemelkedést közvetlen követően lepördült. A pilóta könnyebben sérült, a légijármű kismértékben rongálódott.

1. TÉNYBELI INFORMÁCIÓK

1.1 A repülés lefolyása

Repülőtéren megrendezett légivontatásos függővitorlázó bajnokság alkalmával, a később balesetet szenvedett pilóta felkészült a felszállásra. Ehhez

- légijárművét a dollyra helyezte,
- magát (hevederzetét) karabinerjével a légijárműhöz rögzítette,
- a startszolgálat által felkínált vontatókötelet a kioldóba beakasztotta.

A startszolgálat a beakasztást ellenőrizte, majd kiadta "start" vezényszót. A gurulás megkezdődött, és az oldalszél hatására a bal szárny emelkedni kezdett. Megkezdődött egy jobbrafordulás, melyet a pilóta testsúlyának maximális balra-helyezésével próbált korrigálni. Eközben a pilóta a dollyt markával a kormányrúdhöz rögzítve gyorsított, majd amikor úgy vélte, hogy a légijármű a felszálláshoz szükséges sebességet elérte, elengedte azt. Az elengedés pillanatában a jobbrafordulás intenzívvé, "lepördüléssé" fejlődött, a jobb szárnyvég a talajhoz ért, a trapéz sarka a talajban elakadt, a szárny orral, a pilóta pedig jobb vállával a földnek ütközött. A légijármű kismértékben károsodott, a pilóta könnyű (kórházi ápolást nem igénylő) sérülést szenvedett.

A függővitorlázó légijármű pilótájának mindkét kezét lefoglalta a jobbra-pördülés korrigálása, ezért leoldani nem tudott. A vontatópilóta a lepördülést észlelve a gázt levette.

1.2 Személyi sérülések

Sérülések	Személyzet		Utások	Egyéb személyek
	haiózó	utaskísérő		
Halálos	-	-	-	-
Súlyos	-	-	-	-
Könnvű	1	-	-	-
Nem sérült	-	-	-	-

1.3 A légijármű sérülése

A bal trapéz-szár eltört, az orr csomóponti lemez meghajlott, a vitorla-orrkúp horzsolódott.

1.4 Egyéb kár

Egyéb kár nem keletkezett.

1.5 A személyzet adatai

A légijármű parancsnoka

Kora, neme	41 éves, férfi	
Képesítésének érvényessége	Szakmai	2007. december 31.
	Egészségügyi	2007. december 31.
	Képesítései	Függővitorlázó pilóta
	Jogosításai	Oktató, csőrölhető, vontatható
Repült ideje/felszállások száma	Összesen	800 óra
	Megelőző 12 hónapban	120 óra
	Megelőző 30 napban	30 óra
Légijármű kategóriánként összesen	800 óra	
Az érintett típuson összesen	50 óra	

1.6 A légi jármű adatai

	repült idő	leszállások száma
Gyártás óta	120 óra	40
Utolsó nagyjavítás óta	Nem volt nagyjavítva	
Utolsó karbantartás óta	30 óra	10

A légi jármű adatai az esemény lefolyására nem voltak hatással, ezért további részletezésük nem szükséges.

1.7 Meteorológiai adatok

Szél: gyenge (2-3 m/s), változó irányú.

Felhőzet: 3/8 Cu

Látás: 10000 m felett.

1.8 Navigációs berendezések

A navigációs berendezések az esemény lefolyására nem voltak hatással, ezért részletezésük nem szükséges.

1.9 Összeköttetés

A kommunikációs berendezések az esemény lefolyására nem voltak hatással, ezért részletezésük nem szükséges.

1.10 Repülőtéri adatok

A repülőtér paraméterei az esemény bekövetkezésére nem voltak hatással, ezért részletezésük nem szükséges.

1.11 Légi jármű adatrögzítők

A légi járművön adatrögzítő nem volt, az az érintett légi jármű típusra és feladathoz nincs előírva.

1.12 A roncsra és a becsapódásra vonatkozó adatok

Becsapódás: 1.1. pont szerint.

Roncs nem keletkezett. A trapézszár a földnek való ütközéskor tört.

1.13 Az orvosi vizsgálatok adatai

A HFFA által megkövetelteknek megfelelt.

Igazságügyi-orvosszakértői vizsgálatra nem került sor.

1.14 Tűz

Az eset kapcsán tűz nem keletkezett.

1.15 A túlélés lehetősége

Az eset során életveszély nem alakult ki. A pilóta saját lábán indult orvosi vizsgálatra, majd mintegy egy órás kezelés után saját lábán tért vissza a repülőtérre.

1.16 Próbák és kísérletek

Próbákat, kísérleteket a Vb nem végeztetett.

1.17 A szervezetek jellemzése

Az érintett szervezetek jellemzői az eset bekövetkezésére nem voltak hatással, ezért azok elemzése nem történt meg.

1.18 Kiegészítő adatok

A Vb a fenti tényadatokon kívül következtetések levonása és biztonsági ajánlások megtétele szempontjából egyéb körülményt nem tart lényegesnek.

1.19 Hasznos vagy hatékony kivizsgálási módszerek

A kivizsgálás során újabb módszerek alkalmazása nem volt szükséges.

2. ELEMZÉS

A függővitorlázó légi jármű a Nemzetközi Repülőszövetség Sportkódexe szerint olyan repülőeszköz, mely képes a pilóta lábairól, nekifutással a levegőbe emelkedni ("capable of being foot launched"). Ugyanakkor sem sport- sem kiképzési szabály nem tiltja olyan eszköz használatát, mely kerékről indulást valósít meg. Elsősorban a légvontatásos felszállásokat könnyíti meg az ún. "dolly".

A dolly egy háromkerekű kocsiszerkezet, melyre felszállás előtt a légi járművet ráemelik, és a kocsis támasztékai gondoskodnak arról, hogy a szárny a repülési helyzetben rögzüljön. Az így megtámasztott szárnyra akasztja be magát a pilóta, aki a szárnyról függve hasonrepülő helyzetet vesz fel, kioldójába beakasztja a vontatókötél erre szolgáló szemét (karikáját), és a kormányrudat markával a dolly-hoz fogja. A vontatóerő felléptekor a pilóta és a dolly együtt gyorsul, majd az elemelkedés pillanatában a pilóta elengedi a dolly-t, mely a talajra visszahullva kigurul és megáll.

A dolly előnye, hogy mentesíti a pilótát a nekifutás bonyodalmaival. Ugyanakkor a dolly használata számos veszélyes helyzetet is teremthet. Jellemző, hogy míg a nekifutó pilótának oldalszeles befúvás esetén lehetősége van mind az elstartolás irányának, mind a bedöntésnek a korrekciójára, a dolly használója sem az irányt, sem a döntést érdemben nem tudja befolyásolni. A vizsgált esetben mindennek a következménye egy durva lepördülés lett, és csak a véletlenül múlt, hogy sem a pilóta nem sérült súlyosan, sem a légi jármű nem károsodott jelentősen.

A vizsgálat során felmerültek egyéb megválaszolandó kérdések is, úgy mint mennyiben volt a kialakult helyzet a rossz időpontban adott "start"vezényszó következménye és amennyiben az volt, javítható-e a pilóta a helyzeten egy azonnali leoldással. Alapvető kérdés volt azonban a dolly alkalmasságának problémája. Valószínűnek tűnt ugyanis, hogy a dolly támasztékai túl nagy dőlésszögben rögzítették a szárnyat, azaz a használt eszköz nem volt műszakilag alkalmas.

A vizsgálat során nyilvánvalóvá vált, hogy a dolly használatával kapcsolatos kérdéseket a függővitorlázó szakma ismeri, azonban sem magukról a kérdésekről, sem a válaszokról írott anyag - utasítás, szabályzat, módszertani útmutató - nem szól.

3. Következtetések

A baleset oka: műszakilag alkalmatlan segédberendezés (dolly) használata. A baleset bekövetkeztéhez az oldalszél hozzájárult.

4. Biztonsági ajánlások

BA2007-203_1: A Vb javasolja a HFFA-ak, hogy fogalmazza meg a dolly előállításának, alkalmasságának és használatának feltételeit, és arra alkalmas módon illessze a dokumentumot a függővitorlázás üzembentartói szabályaihoz.

Budapest, 2009. május 11.

Dr. Ordódy Márton
Vb vezetője

Ferenci Miklós
Vb tagja